

УДК 371.01;165.0

С.Ю. ПУТРОВ (кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної реабілітації)

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ
E-mail: sergiy_putrov@ukr.net

ЗДОРОВ'Я У КОНТЕКСТІ ПРЕДМЕТНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ

У статті вказано, що у філософському плані проблема здоров'я – це проблема цілісності людини, яка включає проблему особистої участі та зусиль в підтримці здоров'я. Філософія здоров'я розглядає сутність людини як певний потенціал, який має бути реалізований у процесі існування людини. Проблема здоров'я людини є однією з найскладніших і актуальніших. Філософія з повним правом відносить її до сучасних глобальних проблем. Автор зазначає, що одним з найважливіших завдань, що покликані вирішувати науки про людину, є розроблення проблеми здоров'я людини як фундаментального права та особливої цінності сучасної цивілізації. Актуальним є розгортання наукових досліджень не лише на медико-біологічному або психологічному, але й на філософському рівні.

Ключові слова: здоров'я, предметне самовизначення філософії.

Вступ

У даний час доводиться констатувати відсутність загальноприйнятого трактування поняття «здоров'я». Різноманіття поглядів на сутність поняття «здоров'я» і безуспішність спроб виробити єдину, погоджену думку значною мірою пояснюється тим, що здоров'я є досить складне явище, характерні і значимі сторони якого важко виразити коротко і однозначно.

У той же час ефективне вирішення проблеми здоров'я можливе лише на основі міждисциплінарного підходу, що розробляється у рамках філософії.

Стан здоров'я людини є одним з найважливіших показників, що визначають потенціал країни. Саме тому найважливіше соціальне завдання, яке сьогодні стоїть перед системою освіти, полягає у формуванні, збереженні та зміцненні здоров'я підрастаючого покоління. Але, на жаль, у сучасних дослідженнях з педагогіки, психології та медицини особливо підкреслюється, що стан здоров'я української нації значно погіршується: спостерігається зростання числа хронічних захворювань, соціально небезпечних інфекцій, психічних розладів, алергічних і імунних порушень (В.А. Ананьев, Е.І. Глебова, В.В. Марков, Г.С. Нікіфоров, Н.К. Смирнов та ін.); збільшується кількість людей, страждаючих різними формами аддиктивної поведінки, причинами виникнення якої все частіше стають порушення соціального і духовно-етичного здоров'я людини (Я.І. Гилінський, І.Н. Гурвіч, Е.М. Казін, Б.М. Левін, Т.Т. Щеліна та ін.).

Мета статті – дослідити здоров'я у контексті предметного самовизначення філософії.

Обговорення проблеми

У роботах М.М. Амосова, І.І. Брехмана, А.Я. Іванюшкіна, А.М. Ізуткіна, Ю.П. Лісіцина, В.Д. Жірнова, В.П. Петленко, А.В. Сахно, І.А. Серової, М.Ф. Сікач, Г.І. Царегородцева, Ю.М. Хрустальова, Б.Г. Юдіна та ін. спостерігається природничо-наукових і гуманітарних підходів до проблеми здоров'я, досліджуються цінності і життєві орієнтації, духовні і етичні детермінанти благополуччя людини.

Як вказує О.Т. Марків, «для формування здорового суспільства потрібно, щоб більшість його членів усвідомлювали ідеологію збереження здоров'я, а соціально-політична, наукова та освітянська еліта має стати провідником та фундатором соціальних норм, призначених зберігати здоров'я. Здатність до збереження здоров'я розглядається як основа буття людини, де основним є усвідомлення важливості здоров'я, здорового способу життя для цієї життєдіяльності особистості, це характеристики, особливості, які спрямовані на збереження фізичного, психічного, соціального, духовного здоров'я – свого та оточуючих» [7, с. 181]. С.О. Омельченко стверджує, що «у країні склалася кризова соціально-економічна ситуація, яка призводить до значного погіршення здоров'я населення, підриву системи охорони його здоров'я і руйнування економічних умов її подальшого розвитку, яка ще довго буде відображатися не лише на демографічному, а й на соціально-економічному розвитку країни» [9, с. 72]. Сьогодні науковці нараховують близько 300 визначень цього поняття. Широко відомим є визначення поняття «здоров'я», прийняте Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ), яке трактується як стан повного фізичного, душевного та соціального благополуччя людини, а не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів.

Е.Г. Булич та І.В. Мурахов навводять 99 визначень терміна «здоров'я», стверджуючи, що різноманітність уявлень про нього була й залишається природним результатом недостатчі знань про сутність здоров'я [2, с. 35-52]. Самостійним питанням проблеми здоров'я є класифікація та аналіз вже запропонованих визначень. У зв'язку з цим привертає увагу робота

П.І. Калью, в якій представлено понад 80 дефініцій здоров'я, запропонованих представниками різних наукових шкіл і напрямів. Зібраний П.І. Калью перелік є далеко не повним, але навіть він вказує на різноманіття трактувань і різноманітність ознак, використаних при виявленні сутнісних характеристик цього поняття. Серед визначень здоров'я домінують такі, які вказують на:

1) нормальну функцію організму на усіх рівнях його організації (від генетичних до організменних структур); нормальне протікання фізіологічних і біохімічних процесів, які сприяють індивідуальному виживанню і відтворенню; 2) динамічну рівновагу організму і його функцій з довкіллям;

3) здібність до повноцінного виконання основних соціальних функцій, участь в соціальній діяльності і суспільно корисній праці; 4) здатність організму пристосовуватися до постійно змінних умов існування в довкіллі, здатність підтримувати постійність внутрішнього середовища організму,

Здоров'я у контексті предметного самовизначення філософії

забезпечуючи нормальну життєдіяльність; 5) відсутність хвороби і хворобливих змін;

б) повне фізичне, духовне, розумове і соціальне благополуччя, гармонійний розвиток фізичних і духовних сил.

У «Словнику-довіднику «Безпека: теорія, парадигма, концепція, культура» поняття «здоров'я» визначається як «природний стан організму, що характеризується гармонією з навколишнім середовищем і відсутністю хворобливих змін».

Останнім часом усе більшої ваги набирають дослідження, в яких поняття «здоров'я» розглядається з точки зору системного підходу. Так,

Г.Л. Апанасенко зазначає, що людина – це система з пірамідальним принципом побудови, у якій необхідно виділяти три рівні – нижчий (тілесний), середній (психічний) і вершина (духовний) елемент [1, с. 8]. Як зазначає Г.Л. Апанасенко, нова феноменологія здоров'я виділяє три рівні здоров'я – безпечний, межовий (донозологічна форма) і рівень становлення патологічного процесу. Необхідність повернення індивіда до безпечного рівня здоров'я – це запорука формування кожної нації зокрема і здоров'я населення світу загалом [1, с. 12].

Як вважає О.І. Міхєєнко, «здоров'я – це завжди результат взаємодії особистості й оточення, яке не можна зрозуміти без комплексного вивчення біосоціального феномена людини» [8, с. 19]. Автор вказує, що «безуспішність спроб створити єдину погоджену думку пояснюється тим, що здоров'я людини являє собою складну понятійну конструкцію, в якій досить важко коротко і однозначно виділити багатогранні її сторони» [8, с. 18].

Необхідною й головною передумовою збереження здоров'я є здоровий спосіб життя, як якась еталонна модель, система загальних умов, приписань, заходів, сукупність подібного, але не тотожного, продукт колективної творчості. М.С. Гончаренко та В.Є. Новикова визначають поняття «здоров'я» як «інтегративну цілісність людини, що виявляється в оптимальній єдності соціального і біологічного аспектів розвитку індивідуальності на основі пріоритету духовно-моральних цінностей у конкретних умовах життєдіяльності» [4, с. 39].

Як вважають М.Я. Віленський та С.О. Авчиннікова, становлять інтерес ті його формулювання, де втримування не обмежується медичними й біомедичними параметрами, а акцентується його ціннісна значимість для людини й суспільства: здоров'я як цінність (А.Я. Іванюшкін); компонент людського щастя, одне з невід'ємних прав, умова успішного соціального й економічного розвитку (Є.Г. Жук); результат власної діяльності людини (М.М. Амосов); галузь людської культури (М.Б. Каченовський); норма творчого життя (Н.К. Смирнов); як здатність до самозбереження, саморозвитку й самовдосконаленню (В.А. Лишук і О.Н. Мосткова) □3, с. 3□.

Вивчення сутнісних ознак здоров'я показує, що всі визначення можна представити декількома моделями: медична модель, яка передбачає таке
Путров С.Ю., 2013

визначення, що містить лише медичні ознаки і характеристики здоров'я (відсутність хвороб і їх симптомів); біомедична модель, яка розглядає здоров'я як відсутність у людини органічних порушень і суб'єктивних відчуттів нездоров'ї; біосоціальна модель, яка в поняття здоров'я включає біологічні і соціальні ознаки, що розглядаються в єдності, але при цьому останньою віддається перевага; ціннісно-соціальна модель, в якій здоров'я розглядається як цінність, необхідна передумова для повноцінного життя, задоволення духовних і матеріальних потреб, участь в праці і соціальному житті.

Відмітимо, що у визначенні поняття «здоров'я» в одному випадку акцентується увага на його стані, в іншому – здоров'я розглядається як динамічний процес, у третьому – причетність здоров'я до якоїсь однієї категорії не абсолютизується. У зв'язку з цим найбільш прийнятним можна визнати визначення поняття «здоров'я», яке надає В.П. Казначеев. Учений вважає, що здоров'я індивіда є динамічний стан, процес збереження і розвитку його біологічних, фізіологічних і психічних функцій, оптимальної працездатності і соціальної активності при максимальній тривалості життя.

В.М. Оржеховська вважає, що «здоров'я в сучасному світі розглядається не лише як ресурс, а як межа життя, виділяючи чотири складові здоров'я» [10, с. 29]. На думку автора, «фізична складова здоров'я – це правильне функціонування всіх систем організму, позитивне ставлення до свого здоров'я, прагнення фізичної досконалості й загальної фізичної працездатності, загартованість організму, додержання раціонального режиму дня, харчування, виконання вимог особистої гігієни; психічна (психічний комфорт) – відповідність когнітивної діяльності календарному віку, розвиненість довільних психічних процесів, наявність саморегуляцій, позитивних емоцій, відсутність акцентуацій характеру і шкідливих звичок; соціальна (соціальне благополуччя) – це передусім сформована громадянська відповідальність за виконання соціальних ролей у суспільстві, позитивно спрямована комунікативність, доброзичливість у ставленні до людей, здатність до самоактуалізації в колективі, високий соціальний статус у ньому, самовиховання; духовна (душевна) – пріоритетність загальнолюдських цінностей, наявність позитивного ідеалу, що відповідає національним і духовним традиціям, працелюбність, доброзичливість, почуття прекрасного в житті, природі, мистецтві» [10, с. 29-30].

У ХХ столітті однієї з характерних меж наукового пізнання стало системне мислення. Значний вплив на становлення системної теорії зробили як праці філософів, так і праці психологів Б.Г. Ананьева, М.Я. Басова,

В.М. Бехтерева, А.Ф. Лазурського, Б.Ф. Ломова, В.Н. Мясищева та ін. Серед авторських точок зору на ідею системності при розгляді людини особливою конструктивністю відрізняється позиція Б.Ф. Ломова, згідно якої людина – це складна жива система, життєдіяльність якої забезпечується на різних рівнях функціонування: біологічному, психологічному і соціальному. На кожному з них здоров'я людини має особливості свого прояву. На біологічному рівні під здоров'ям розуміється динамічна рівновага усіх

Здоров'я у контексті предметного самовизначення філософії

внутрішніх органів і їх адекватне реагування на вплив довкілля (У. Кеннон, А.А. Маркосян, Н.І. Пірогов, Г. Спенсер, А. Тхакер і ін.). Уявлення про сутність здоров'я на психологічному рівні поки що далекі від бажаної ясності, проте на даному рівні питання здоров'я так чи інакше пов'язані з особистісним контекстом розгляду, у рамках якого людина розглядається як психічне ціле (Б.В. Зейгарник, С.С. Корсаков, А.Ф. Лазурський, Б. Пере, Л.Л. Рохлін і ін.). Перехід від психологічного до соціального рівня досить умовний. Інакше кажучи, людина з'являється на цьому рівні передусім як істота суспільна і, відповідно, на передній план виходять питання впливу соціуму на здоров'я особи. На психічне здоров'я здійснюють вплив різноманітні соціальні зв'язки. При цьому наслідки дій можуть мати як негативний, так і позитивний характер. В.І. Горова та Н.Ф. Петрова Н.Ф. вказують, що лише люди із здоровою психікою зазвичай відчувають себе активними учасниками соціальної системи [5, с. 29-30]. О.В. Терентьев вказує, що життя людини, побудоване поза реалізацією свого сутнісного потенціалу, перетворюється на просте існування [11, с. 5]. Існування поза своєю суттю приводить до духовного страждання, а на фізичному рівні є симптомом патології, що насувається. Збереження здоров'я – це підтримка здоров'я, що досягається різною технікою узгодження існування з сутністю людини.

Тема здоров'я усе більш стає предметом обговорення в самій медицині. Проте, медицина розглядає переважно проблеми хвороби і засоби їх лікування. Проблеми хвороби мають пряме відношення до здоров'я, але не вичерпують всіх його аспектів. Необхідність філософського підходу відстоює Ю.М. Хрустальов, який зазначає, що лише філософія здатна спіткати цю проблему і виробити спільну теорію здоров'я людини [13, с. 5]. Це пов'язано з тим, що для побудови інтегральної теорії здоров'я необхідні єдині науково-світоглядні погляди на світ в цілому і сутність людини, на її природні і духовні начала, що визначають творчий характер життєдіяльності. У суспільній свідомості отримує визнання нова філософсько-методологічна тема, запропонована Ю.М. Хрустальовим для всебічного опрацювання, яке пов'язане з цілісним вивченням людини з метою створення спільної інтегральної теорії здоров'я. Від розуміння цілісності природи людини залежить і ставлення до її здоров'я, а також соціально-медична методика оздоровчих заходів. Доводиться констатувати, що психологічні, антропологічні, медичні, езотеричні концепції людини поки що не складаються в єдину теоретичну систему. Існують різні підходи до проблеми здоров'я, а саме психологічні, медико-біологічні, валеологічні, езотеричні, релігійні та ін. Проте завдання створення інтегральної концепції здоров'я ще не отримало свого позитивного рішення. Тому ми вважаємо, що філософія має право на постановку питання про сутність здоров'я та на створення інтегральної концепції щодо біосоціальних технологій впливу на здоров'я людини. У зв'язку з екологічною кризою і перспективою космічної експансії людини це питання неминуче трансформується з чисто медичного в глобальне питання про якість природи людини, про її онтологічну

Путров С.Ю., 2013

сутність, про біосоціальний субстрат його життєдіяльності. У такому ракурсі здоров'я – це оптимальна стійкість до дії патогенних агентів; біологічна, психічна і соціальна адаптивність до умов зовнішнього середовища, що постійно змінюються; здатність організму підтримувати життєдіяльність на функціональному рівні. Виходячи з цих позицій, науковці і лікарі зобов'язані об'єднати і сконцентрувати свої зусилля на розробці наукових підходів, методів і методик підвищення ресурсу стійкості людини в умовах сучасного життя.

Актуальним в біоетиці стає питання про «кількість» і про «якість» здоров'я. У зв'язку з появою біомедичних технологій, особливо тих, які претендують на радикальну зміну природи самої людини, відбувається переоцінка цінностей у філософії. У науці усе більше усвідомлюється необхідність поглиблення категоріального дослідження системи «людина-світ» (П.В. Алексеев) з врахуванням того творчого начала у людині, який заснований на здоров'ї і є істотно необхідною умовою соціального і особистісного життя. Якщо в системі «людина-світ» виділити для розгляду підсистему «людина» (В.В. Міронов), то сутність людини виявляється через діяльність, творчість та активність, які характеризують її здоров'я. Гуманітарна доктрина освіти, спроектована на проблему здоров'я, дозволяє розкрити здоров'я як гуманітарну цінність. Тому філософія здоров'я розглядає здоров'я як цінність тою мірою, в якій допомагає розкрити людські якості, прагнення до самовдосконалення та до творчої активності

У сучасному суспільстві назріла необхідність інституціоналізувати здоров'я як гуманітарну цінність через створення єдиної національної програми освіти як основи зміцнення фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я з врахуванням екологічної, демографічної, і антропологічної кризи. Духовне здоров'я виступає як індикатор кризисних процесів, що протікають у всіх сферах суспільства. Древні філософи і медики були єдині в тому, що глибинні причини усіх хвороб приховані в душі людини, а на організаційному рівні лише виявляють всі патології його духовного життя. Звідси слідував висновок про те, що необхідно практикувати такі соціокультурні цінності, які укріплювали б саме духовне здоров'я. О.В. Терентьев вказує, що поняття «духовне здоров'я» включає відповідальне ставлення до свого здоров'я, певний стиль життя, чіткі етичні позиції і світоглядний настрій [11, с. 17].

Слід зазначити, що психологія здоров'я пов'язана з іншими галузями психологічного знання, а саме з психофізіологією, медичною психологією, соціальною психологією, психологією спорту та психологією професійної діяльності.

Соціальна активність людини базується на стані її здоров'я. Академічно абстрактне питання про сутність людини в епоху біотехнологічної революції стає питанням життя і смерті, буття і небуття людини. О.А. Федько пропонує розглядати соціальне здоров'я тієї чи іншої нації як «різновид соціального порядку, еволюцію соціальних відносин: подолання минулих епідемій та колективного страху та одночасно

Здоров'я у контексті предметного самовизначення філософії

солідаризацію громадян у їхньому бажанні допомогти тяжко хворим чи інвалідам» [12]. У основі забезпечення безпеки лежить своєчасне заповнення суб'єктом ресурсів свого організму, а своєчасне заповнення ресурсів можливе лише при регулярних тренуваннях і здоровому способі життя. С.Л. Кандилович і М.Ф. Секач вказують, що відносні критерії здоров'я тієї або іншої популяції людей вважаються абсолютними для кожної окремої людини і при кожній окремій ситуації її існування в тих або інших умовах [6, с. 7]. Резерв в збереженні здоров'я людини закладений в організації способу життя, залежного від культури здоров'я, що включає знання індивідом генетичних, фізіологічних, психологічних можливостей свого організму, методів контролю, збереження психофізіологічного статусу і зміцнення здоров'я, уміння розповсюджувати медико-біологічні знання на своє оточення і в цілому на соціальне середовище. Для підтримки здоров'я організм постійно задіє адаптаційно-компенсаторні механізми, які реалізуються у пристосованих поведінкових актах, які дозволяють підтримувати організм в стані біологічного, психічного і соціального благополуччя.

Висновки

Здоров'я людини є найважливішим чинником соціокультурного розвитку і в той же час само залежить від соціальних умов, в яких опрідечена його родова сутність. Без цього неможливе відчуття повноти людського життя, оптимальне задоволення психофізіологічних і економічних потреб. Здоров'я є досить складним предметом для наукового аналізу. Переплетення суб'єктивних і об'єктивних сторін життєдіяльності людини. Об'єктивні характеристики здоров'я завжди виражені у суб'єктивній, навіть віртуальній формі. Відчуття благополуччя є умовою творчого початку в людині. Здоров'я слід розглядати як творчість, яка включає відчуття віртуальності і справжньої реальності, пов'язаної з розкриттям внутрішніх резервів людини. Філософія намагається з'ясувати сутність феномену здоров'я, розглядаючи цей феномен у системі «людина-світ». Виходячи з концепції філософії як мистецтва життя, здоров'я пропонує і високу духовність, і витончену техніку для своєї підтримки. Філософія як мистецтво життя, як особливе ставлення до життя, в якому велике значення має здоров'я, само здоров'я продукується різною технікою, прийомами, способами ставлення до світу. Мистецтво життя включає пошук шляхів до власного благополуччя через розкриття внутрішнього сутнісного потенціалу людини. Здоров'я є одним з умов ефективної професійної діяльності сучасної людини. Воно складає головну, відносно неспецифічну динамічну основу продуктивності всіх аспектів праці і спільного благополуччя людини. Філософія розглядає проблему здоров'я не лише ретроспективно у зв'язку з аксіологією, але і перспективно у зв'язку з біоетикою, що ставить питання про захист біосоціального субстрату людини від агресивного вторгнення біомедичних технологій. В ієрархії цінностей найвищий рейтинг займає така цінність, як життя. У сучасних умовах питання здоров'я суттєво актуалізується. Здоров'я характеризує існування

Путров С.Ю., 2013

людини, у результаті якого її життя та діяльність розглядається як природній саморозвиток присутніх їй сутнісних властивостей і якостей. Здоров'я – це соціально-економічна категорія. Це розуміння вимагає нової стратегії профілактичної роботи, спрямованої на підвищення індивідуальної активності населення в практичному засвоєнні навичок і умінь здорового способу життя, на формування суспільної свідомості, орієнтованої на здоровий спосіб життя.

Список використаної літератури

1. Апанасенко Г. Л. Избранные статьи о здоровье / Г. Л. Апанасенко. – К. : Здоров'я, 2005. – 48 с.
2. Булич Е. Г. Валеология. Теоретичні основи валеології : [навчальний посібник] / Е. Г. Булич, І. В. Муравов. – К. : ІЗМН, 1997. – 224 с.
3. Виленский М. Я. Методологический анализ общего и особенного в понятиях «здоровый образ жизни» и «здоровый стиль жизни» / М. Я. Виленский, С. О. Авчинникова // Теория и практика физической культуры. – 2004. – № 11. – С. 29-7.
4. Гончаренко М. С. Валеологічні аспекти формування здоров'я у сучасному освітянському процесі / М. С. Гончаренко, В. Є. Новикова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 12. – С. 39-43.
5. Гороява В. И. идея системности в определении понятия здоровья / В. И. Гороява, Н. Ф. Петрова // Фундаментальные исследования. – 2006. – № 3 – С. 25-27.
6. Кандыбович С. Л. Здоровье населения – залог стабильности и безопасности населения / С. Л. Кандыбович, М. Ф. Секач // Вестник Московского университета. Серия 14 «Психология». – 2011. – № 4. – С. 7-15.
7. Марків О. Т. Здоров'я людини як фундаментальна цінність культури / О. Т. Марків // Гілея. Філософські науки. – 2009. – Вип. 27. – С. 176-182.
8. Міхеєнко О. І. Валеологічна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вищому педагогічному навчальному закладі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Міхеєнко Олександр Іванович. – Одеса, 2004. – 211 с.
9. Омельченко С. О. Теоретико-методологічні засади взаємодії соціальних інститутів у формуванні здоров'я та здорового способу життя особистості / С. О. Омельченко // Молодь і ринок. – 2007. – № 8 (31). – С. 68-73.
10. Оржеховська В. М. Здоров'язбережувальне навчання і виховання: проблеми, пошук / В. М. Оржеховська // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 4. – С. 29-31.
11. Терентьев О. В. Здоровье человека как объект философского аксиологического анализа : автореферат дис. кандидат. философ. наук : 09.00.01 / О. В. Терентьев. – М., 2008. – 21 с.
12. Федько О. А. Багатоаспектність поняття «здоров'я» у сучасній науковій думці / О. А. Федько // <http://www.dy.nayka.com.ua>.
13. Хрусталеv Ю. М. Здоровье человека как проблема философии // Экономика здравоохранения. – 2003. – №8. – С. 5-9.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Apanasenko G. L. Izbranniye stati o zdorovyе [Selected articles about health] Kiev, Health, 2005, 48 p.
2. Bulich E. G., Muravov I.V. Valeologiya. Teoretychni osnovy valeologii [Valeologiya. Theoretical foundations of valeology [tutorial]. Kiev, IZMN Publ., 1997, 224 p.
3. Vilenskiy M. Ya., Avchinnikova S. O. Metodologicheskiy analiz obshchego i osobennogo v ponyatiyakh “zdorovyy obraz zhyzni” i “zdorovyy stil zhyzni” [Methodological analysis of the general and the particular in terms of “healthy way of life” and “healthy

Здоров'я у контексті предметного самовизначення філософії

lifestyle”] Theory and Practice of Physical Culture. 2004, vol. 11. pp. 2-7.

4. Goncharenko M. S., Novikov V.E. Valeologichni aspekty formuvannya zdorovia u suchasnomu osvitiannii komu protsesi [Valeological aspects of health in the educational process of a modern] Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports. 2013, vol. 12, pp. 39-43.

5. Gorovaia V. I., Petrova N. F. Ideia sistemnosti v opredilenii poniattia zdorovia [The idea of a systematic definition of health] Fundamental research. 2006.vol. 3, pp. 25-27.

6. Kandybovich S. L., Sekach M. F. Zdorov'e naseleniia – zalog stabil'nosti i bezopasnosti naseleniia [Public health - the key to the stability and security of the population] Bulletin of Moscow University. Series 14 “Psychology” 2011, vol.4, pp. 7-15.

7. Markiv O. T. Zdorov'ia liudyny yak fundamental'na tsinnist' kultury [Human health as a fundamental value of culture] Gilea. Philosophy of Science. 2009, vol. 27, pp. 176-182.

8. Mikheenko O. I. Valeologichna pidgotovka maibutnikh fakhivciv z fizychnoi reabilitatsii u vyshchomu pedagogichnomu navchal'nomu zakladi. Diss. cand. ped. nauk [Valeological education of future specialists in physical rehabilitation in the higher pedagogical educational institutions. Cand ped. sci. diss] Odesa 2004, 211 p.

9. Omel'chenko S. O. Teoretyko-metodologichni zasady socialnykh vzaiemodii instytutiv u formuvanni zdorovia ta zdorovogo sposobu zhittia osobystosti [Theoretical and methodological basis of the interaction of social institutions in shaping health and healthy lifestyles personality] Youth and market. 2007, vol. 8 (31), pp. 68-73.

10. Orzhekhovs'ka V. M. Zdorovjazberezhuvai'ne navchannia i vykhovannia: problemy, poshuk [Preservation of health education and training: problems, search] Scientific Notes NDU them. Gogol M. Psycho-pedagogical science. 2011, vol.4, pp. 29-31.

11. Terentyev O. V. Zdorovyie cheloveka kak obyekt filosofskogo aksiologicheskogo analiza Avtoref cand. filos. nauk [Human health as an object of analysis of philosophical aksiological abstr. cand. phil. sci. diss.] Moscow, 2008, 21 p.

12. Fed'ko O. A. Bagatoaspektivist' poniattia “zdorov'ia” u suchasni naukovi dumci (Multidimensional concept of “health” in modern scientific thought) Available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=76> (accessed 16 December 2009).

13. Khrustalev Yu. M. Zdorovyie cheloveka kak problema filocofii [Human health as a problem of philosophy] Health Economics. 2003, vol. 8, pp. 5-9.

С. Ю. ПУТРОВ (кандидат педагогических наук, доцент)

Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, Киев,

E-mail: sergiy_putrov@ukr.net

ЗДОРОВЬЕ В КОНТЕКСТЕ ПРЕДМЕТНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ ФИЛОСОФИИ

В статье указано, что в философском плане проблема здоровья – это проблема целостности человека, которая включает проблему личного участия и усилий в поддержке здоровья. Философия здоровья рассматривает сущность человека как определенный потенциал, который должен быть реализован в процессе существования человека. Проблема здоровья человека является одной из самых сложных и более актуальных. Философия с полным правом относит ее к современным глобальным проблемам. Автор указывает, что одним из важнейших заданий, которые призваны решать науки о человеке, является разработка проблемы здоровья человека как фундаментального права и особенной ценности современной цивилизации. Актуальным является развертывание научных исследований не только на медико-биологическом или психологическом, но и на философском уровне.

Ключевые слова: здоровье, предметное самоопределение философии.

S. PUTROV (candidate of pedagogical sciences, professor)
National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, Ukraine
E-mail: sergiy_putrov@ukr.net

HEALTH IN THE CONTEXT OF THE SUBJECT OF SELF-DETERMINATION OF PHILOSOPHY

The article stated that philosophically health problem - a problem the integrity of the person, which includes the issue of personal involvement and effort in support of health. Philosophy of Health considers the essence of man as a certain capacity, which should be implemented in the course of human existence. The problem of human health is one of the most complex and more urgent. Philosophy rightly assigns it to contemporary global issues. The author points out that one of the most important tasks that aimed at addressing the human sciences is to develop health problems as a fundamental human right and the special values of modern civilization. Relevant is the deployment of research not only in medical and biological or psychological, but also on the philosophical level.

At present, it must be noted lack of a common interpretation of the concept of «health». The variety of views on the essence of the concept of «health» and the failure of attempts to establish a single, consistent view is largely due to the fact that health is a very complex phenomenon, typical and important part of which is difficult to express concisely and clearly.

At the same time, an effective solution to health problems is possible only through an interdisciplinary approach, developed in the framework of philosophy.

State of health is one of the most important factors that determine the potential of the country. That's why the most important social task that now faces the education system is to build, maintain and strengthen the health of the younger generation.

Today scientists comprises about 300 definitions of the concept. Widely known is the definition of «health», adopted by the World Health Organization (WHO), which is treated as a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity.

The study of the essential features of health shows that all definitions could present several models: the medical model, which provides a definition that includes only medical symptoms and characteristics of health (absence of disease and its symptoms); biomedical model that views health the absence of organic disorders in humans and subjective feelings of ill health, biosocial model that the concept of health includes biological and social features that are discussed in unity, but the last preference, values and social model in which health is seen as a valuable prerequisite for healthy living, meet the spiritual and material needs, participation in work and social life.

Reserve capacity in maintaining human health is laid in the organization of life, depending on the culture of health, including knowledge of individual genetic, physiological, psychological capabilities of the organism, methods of control, conservation status and psycho-physiological health, the ability to distribute medical and biological knowledge of their environment and generally on the social environment. To maintain the health of the body constantly uses adaptive and compensatory mechanisms that are implemented in adaptive behavioral acts that help to keep the body in a state of biological, psychological and social well-being.

Note that in the definition of «health» in one case focuses on its position in the other - health is seen as a dynamic process, in the third - the involvement of health to any one category are not absolute.

Healthcare is a complicated subject for scientific analysis. Interweaving of subjective and objective sides of human life. The objective characteristics of health is always expressed in the subjective, even a virtual form. The feeling of well-being is a condition of creativity in man. Health should be seen as work that involves a sense of virtual and real reality related to the

disclosure of internal reserves rights. Philosophy tries to figure out the essence of the phenomenon of health, considering the phenomenon of the «man-world». Based on the concept of philosophy as the art of living, health, and offers a high spirituality, and elegant technique for their support. The philosophy of the art of living as a special attitude to life, which is of great importance health, health itself is made of various techniques, methods, ways of relating to the world. The art of living involves finding ways to own well-being through the opening of the inner essential human potential. Health is one of the conditions for effective professional activity of modern man. It is the main, relatively non-specific dynamic basis the performance of all aspects of work and overall well-being.

Keywords: health, objective philosophy of self-determinatio

Стаття надійшла до редколегії 30.07.13

Прийнята до друку 04.08.13

Рецензент: д.ф.н., проф. Рижова І.С.